



# Greppa Fosforn

## Lägesrapport 3

2008-09-01

**Under 2008 har arbetet i de tre pilotområdena fortsatt enligt planeringen. Några förändringar har skett i projektet, bl a har jag, Katarina Börling, ersatt Janne Linder som projektledare, då Janne gått vidare till ett annat jobb. Även i Åbäckegraven, Västmanland har vi en ny kontaktperson, Jonas Gustafsson, som har börjat arbeta på Länsstyrelsen i Västerås.**

Under våren 2008 har en plan för det fortsatta arbetet och ansvarsfördelning tagits fram för varje område. Dessa planer inkluderar följande huvudområden: Förankring och samråd, Identifikation av riskområden, Åtgärder och Dokumentation. Planerna presenterades och diskuterades vid ett telefonmöte med styrgruppen för projektet som hölls den 6 maj. Planerna kommer att fungera som en sorts checklista i det fortsatta arbetet.

### **Hestadbäcken, Östergötland**

I Hestadbäcken har samtliga intresserade lantbrukare fått rådgivning enligt startmodulen i Greppa Näringen och en plan för de närmaste tre årens rådgivning har tagits fram utifrån varje gårds förutsättningar och intressen. De moduler som är aktuella är bl a fosformodulen och foderrådgivning. Dessutom håller en ny modul på att utvecklas och testas i området. Modulen är inriktad på dränering och är tänkt att ha fokus på dräneringens påverkan på fosforförluster. Modulen har testats på en gård i området och kommer under hösten att testas även på en gård i Västmanland.

Vattenprover har tagits på ett antal utvalda punkter inom området som representerar delavrinningsområden eller enskilda fält, t ex från dräneringsrör eller kopplingsbrunnar. Synoptiska prover har tagits från dessa punkter vid ett antal tillfällen. Tack vare att man har tillgång till SMHIs prognoser för avrinning har man vid två tillfällen lyckats pricka in höga avrinningsflöden, bl a vid snösmältningen. Detta ger tydligt utslag på fosforhalten i proverna då betydligt högre värden av framför allt partikelbundet fosfor har uppmätts vid dessa tillfällen. Även infiltrationsmätningar har gjorts i området inom ramen för det forskningsprojekt som pågår parallellt med pilotprojektet. Markkartor håller på att samlas in för att kunna sammanställa data på markkartering och dränering.

Två möten har hållits med lantbrukare i området. Vid mötena har resultat från provtagning redovisats och lantbrukarna har diskuterat vilka åtgärder de tror mest och minst på. Odlingsinventering för 2007 pågår. Även hästägare i området har/ska kontaktas för att informera om projektet och diskutera hästhållningens påverkan på fosforförluster.

### **Gullbrannabäcken, Halland**

Även i Gullbrannabäcken har synoptisk provtagning gjorts på utvalda punkter vid brunnar eller dräneringsrör inom området. Provtagning har utförts vid tre tillfällen hittills under året. På våren togs prover en gång vid högt flöde och en gång vid medelflöde. Vecka 32 togs prov efter mycket kraftigt regn, 80 mm på fyra dagar. Vid mätningarna har det varit höga halter suspenderat material vid stora nederbördsmängder. Flygfotografering hade sedan tidigare planerats i detta område för att få en bild av förekomsten av ytavrinning och erosion, men på grund av att inga indikationer har funnits på ytavrinning och erosion har flygfotografering inte genomförts.

Tre möten har hållits med lantbrukare i januari, februari och en studiecirkel har startats. Finansieringen för studiecirkeln ligger utanför projektet. Den första träffen handlade om behovsstyrd gödsling med hänsyn till varierande gödslingsbehov inom varje enskilt fält. Representanter från Växa deltog vid den träffen. Vid träff nummer två var Göte Bertilsson inbjuden och pratade om vad utflödet av fosfor från åkermark till vatten beror på. Vattnets- och fosfors- väg från åker till sjöar och vattendrag diskuterades. En tredje och avslutande träff kommer att hållas under hösten.

Odlingsinventering för 2006 är klar medan inventering för 2007 och 2008 pågår. Grupprådgivning om fosfor kommer att genomföras i området under hösten där man diskuterar de olika gårdarna förutsättningar och tänkbara åtgärder.

Ett kalkfilter- Filtra P - ska installeras vid våtmarken i Lilla Böslid. Hushållningssällskapet i området kommer att sköta det praktiska arbetet med installationen. Arbetet sker i samråd med Nordkalk, som också sponsrar projektet med den filterkasett som ska användas. Denna typ av kalkfilter har inte tidigare använts för denna typ av rening utan för rening av avloppsvatten efter tex markbäddar. Effektiviteten av filtret i detta fall är därför osäkert och får ses som en pilotstudie. Det har varit svårt att hitta lämplig plats för installation av filtret, bäst är om man hittar en plats relativt högt upp i avrinningsområdet vid utloppet av ett täckdike med höga fosforhalter och låg halt suspenderat material. Men då det finns krav på att det ska vara ett visst fall, och att platsen ska vara framkomlig så har vi fått kompromissa och lägga filtret i anslutning till våtmarken.

### **Åbäcken, Västmanland**

I Västmanland har alltså en ny person, Jonas Gustafsson, vid Länsstyrelsen i Västerås, tagit över ansvaret för projektet sedan i maj. En lantbrukarträff genomfördes under sommaren. Vid mötet diskuterades möjliga åtgärder och lantbrukarna fick själva bedöma vilka som verkar mest lovande och genomförbara. Det framgick att flera lantbrukare skulle kunna tänka sig åtgärder med kalkning och förbättrad dränering, vilket skulle kunna vara ett bra alternativ i området eftersom det till största delen består av lerjord. Det är dock kostsamma åtgärder som inte är så lätta att genomföra inom en kortare tidsram. Möjligheten att strukturkalka vissa strategiskt valda fält eller delar av fält, som en åtgärd mot förluster, kommer att undersökas under hösten.

Ett antal provpunkter för synoptisk provtagning är utvalda inom området, bl a i kopplingsbrunnar och längs bäcken men även en plats som representerar flödet från

omkringliggande skogsmark. Vattenprover har tagits ut vid några tillfällen under året och även under en höglödesperiod i november 2007.

Odlingsinventering för 2007 har genomförts och insamling av befintlig markkartering pågår. Intresset och behovet av rådgivning i detta område ska följas upp och eventuellt kan fler av lantbrukarna tänka sig att ansluta sig till Greppa Näringen.

### **Övrigt**

För samtliga områden planeras jordprovtagning under hösten 2008. Arbetet med att ta fram lämpliga provpunkter pågår. Både jordprov från matjorden och alven kommer att tas. För Åbäcken och Gullbrannabäcken kommer ca 25 platser per område att provtas, medan det i Hestadbäcken kommer att vara betydligt fler provplatser då detta område även ingår i ett forskningsprojekt som löper parallellt med piloprojektet.

Katarina Börling

Uppsala  
2008-09-19